

© 2023 Türkiye Psikiyatri Derneği (*Tanıtım için yapılacak alıntılar dışında Türkiye Psikiyatri Derneği'nin yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.*)

ISBN: 978-605-605-73240-8-5

TPD Yayınları Sertifika No: 46243

1. Baskı: Eylül 2023, Ankara

Baskı Adedi: 1000

Kitap Yayın Yönetmenleri

Halise DEVRİMCİ ÖZGÜVEN

Gülin ÖZDAMAR ÜNAL

TPD Yayıncılık Kurulu adına

Yayın Sorumlusu

Kerem LAÇİNER

Yayın Hizmetleri

BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şti.,

Ziya Gökalp Cad. 30/31, 06420 Kızılay, Ankara

Tel: (0312) 431 30 62

www.bayt.com.tr

Baskı:

Sözkesen Matbaacılık San. ve Tic. A. Ş.

İvedik Organize Sanayi 1518, Sk., Mat-Sit İş Merkezi

No:2/40, Yenimahalle-Ankara

Tel: 0-312 395 21 10

Matbaa Sertifika No: 49363

Baskı Tarihi: Eylül 2023

İntihar Davranışına Müdahale Kılavuzu

Kitap Yayın Yönetmenleri

Halise DEVRİMCİ ÖZGÜVEN

Gülin ÖZDAMAR ÜNAL

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ

İçindekiler

Yazarlar	vii
Sunuş	ix
Önsöz	xi
Bölüm 1: İntihar Davranışı Olan Hastaya Yaklaşım İlkeleri	1
<i>Deniz DENİZ ÖZTURAN</i>	
Bölüm 2: İntihar Davranışının Tanımı ve Kısa Epidemiyolojisi	7
<i>Bedriye ÖNCÜ</i>	
Bölüm 3: İntihar Riskinin Değerlendirilmesi	11
<i>Halise DEVRİMCİ ÖZGÜVEN, Mehmet ESKİN</i>	
Bölüm 4: Acil Serviste İntihar Riski Olan Hastaya İlk Müdahale	33
<i>Halise DEVRİMCİ ÖZGÜVEN, Burçin ÇOLAK, İpek SÖNMEZ</i>	
Bölüm 5: İntihar Riski Olan Yatan Hastaya Müdahale	51
<i>Gülin ÖZDAMAR ÜNAL, Gözde BACIK YAMAN</i>	
Bölüm 6: Kronik İntihar Riskine Müdahale	59
<i>Aytül KARABEKİROĞLU</i>	
Bölüm 7: Hastane Dışı Ortamlarda İntihar Riski/Tehdidi Olan Hastaya Yaklaşım	69
<i>Aybeniz CİVAN KAHVE, Yunus HACIMUSALAR</i>	
Bölüm 8: İntihar Riski Yüksek Olan Hastada Kısa Acil Müdahaleler ve Psikoterapi Yaklaşımları	81
<i>Sedat BATMAZ</i>	
Bölüm 9: İntihar Davranışının Adli Yönleri ve Belgelendirilmesi	89
<i>Yasin Hasan BALCIOĞLU, Fatih ÖNCÜ</i>	

Yazarlar

Gözde BACIK YAMAN, Dr. Öğr. Üyesi

Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi Psikiyatri AD

<https://orcid.org/0000-0002-1259-4964>

Yasin Hasan BALCIOĞLU, Uzm. Dr.

SBÜ Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları E.A. Hastanesi, Adli Psikiyatri E.A. Birimi

<https://orcid.org/0000-0002-1336-1724>

Sedat BATMAZ, Prof. Dr.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Uygulamalı Psikoloji AD

<https://orcid.org/0000-0003-0585-2184>

Aybeniz CİVAN KAHVE, Doç. Dr.

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD

<https://orcid.org/0000-0002-0683-5207>

Burçin ÇOLAK, Doç. Dr.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD

<https://orcid.org/0000-0002-1691-2886>

Deniz DENİZ ÖZTURAN, Dr. Öğr. Üyesi

Ordu Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD

<https://orcid.org/0000-0003-3889-3652>

Halise DEVRİMCİ ÖZGÜVEN, Prof. Dr.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi

<https://orcid.org/0000-0002-9355-2757>

Mehmet ESKİN, Prof. Dr.

Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-9916-9268>

Yunus HACİMUSALAR, Doç. Dr.

Serbest Hekim

<https://orcid.org/0000-0002-1777-2707>

Aytül KARABEKİROĞLU, Doç. Dr.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD

<https://orcid.org/0000-0001-5048-7951>

Bedriye ÖNCÜ, Prof. Dr.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD

<https://orcid.org/0000-0002-8466-4909>

Yazarlar

Fatih ÖNCÜ, Prof. Dr.

*SBÜ Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları E.A. Hastanesi,
Adli Psikiyatri E.A. Birimi*

<https://orcid.org/0000-0002-6448-7992>

Gülin ÖZDAMAR ÜNAL, Doç.Dr.

Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi Psikiyatri AD

<https://orcid.org/0000-0002-6750-468X>

İpek SÖNMEZ, Prof. Dr.

Yakın Doğu Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD

<https://orcid.org/0000-0001-8037-5897>

Sunuş

Bir uzmanlık derneğinin en büyük zenginliği, mensupları ve alanın ihtiyaçlarını gözeterek mücadele geçmişini ve bunun en önemli taşı olan bilimsel ürünleri ile dolu bir kitaplığı var edebilmesidir. Türkiye Psikiyatri Derneği kitapları, bilimsel bilginin harmanlandığı, psikiyatrik uygulama sınırlarının tanımlandığı, alanında en yetkin bilim insanlarının kaleme alınan ruh sağlığı alanında uluslararası ölçekte örnek kaynaklardır. Kitaplığımıza yeni eklenen İntihar Davranışına Müdahale Kılavuzu da referans bir eserdir ve böylesi bir kılavuzun hekimler için ulaşılabilir olması hepimiz için gurur kaynağı olmuştur.

Bu eser ile alanın ihtiyacı olan bir kitap daha okuyucusu ile kavuşacak, derneğimizin bilim emekçisi mensuplarının ürettiği her ürün gibi bu kitap da bilimsel zenginliğimizi daha da perçinleyecektir.

Bu kıymetli eserin hazırlanmasında emeği geçen bilim, dayanışma ve etik adına bilgilerini bizlerle buluşturan meslektaşlarımız olan yazarlara, editörlere ve derneğimizin yayıncılık kuruluna Merkez Yönetim Kurulumuz adına şükranlarımı sunuyorum, bu kitabı tutan ellere, tüm bilim sevdalarına yeni bilgilerin kapısını açacak keyifli okumalar diliyorum.

Ejder Akgün YILDIRIM

Türkiye Psikiyatri Derneği Başkanı

Önsöz

Yaşam sahip olduğumuz en kıymetli değerdir ve ondan vazgeçmek isteyen insanlar herhalde büyük bir acı ve çaresizlik içinde olmalıdır. İntihar hiçbir zaman herhangi bir sorunun çözümü için makul bir alternatif değildir. Çoğu kez ağır psikiyatrik hastalıkların ya da kriz durumlarının trajik bir belirtisi olarak ortaya çıkan intihar davranışları ile mücadele etmek zorundayız. Çünkü intihar erken ölüme, uzun süreli sakatlığa, üretkenlik kaybına, sağlık maliyetinde artışa neden olur; bireyler, aileler ve toplum üzerinde kalıcı olumsuz etkiler yaratır.

Türkiye Psikiyatri Derneği'nin öncelikli hedeflerinden biri ulusal intiharı önleme stratejileri geliştirmektir. Derneğimizin Krize Müdahale ve İntiharı Önleme Çalışma Birimi tarafından hazırlanıp yayına sunulan '**İntiharı Anlama ve Müdahale-Temel Kitap**'ı oldukça kapsamlı, iyi bir eğitim ve başvuru kaynağıdır. Bu kitaba gösterilen yoğun ilginin yanı sıra, son dönemde ülkemizde intihar davranışlarında görülen artış, hekimlerin anlık gereksinimlerini karşılamak için pratik bilgiler içeren bu kılavuzu hazırlamamız konusunda bizleri yönlendirmiştir.

Kılavuz hazırlanırken uluslararası kılavuzlar ve kaynak kitaplar incelenerek alt başlıklar belirlendi ve Çalışma Birimi üyelerinin görüşlerine sunuldu. Üyelerin ve yayıncılık kurulunun önerileri doğrultusunda klinik uygulamaya dönük bu pratik kılavuzun çerçevesi hazırlandı, daha sonra yazarlarımız seçkin çabalarıyla kitaba paha biçilemez katkılarını sundular.

İntihar Davranışına Müdahale Kılavuzu olarak adlandırdığımız bu kitap psikiyatri asistan ve uzmanları yanında acil serviste ve aile hekimi olarak çalışan tüm hekimlerin klinik pratiklerinde karşılaştıkları intihar davranışlarını yönetmek için kullanabilecekleri, baş ucu kitabı niteliğinde, uygulamaya yönelik bir kaynaktır. Ayrıca, bu kılavuzun tıp öğrencilerinin eğitiminde de kullanılabileceği düşüncesindeyiz.

İntihar Davranışına Müdahale Kılavuzu'nun amacı klinisyenlerin elinin altında hızlıca bilgi edinip kolayca uygulayacakları yöntem ve tekniklerin bulunmasıdır. Bu nedenle intihar davranışının tüm yönleriyle ele alınması değil, en acil ve en temel bilgilere yer verilmesi hedeflenmiştir. Bu kılavuz, intihar davranışı ile karşılaşan bir hekimin gereksinim duyduğu değerlendirme, müdahale ve tedavi süreçleri, belgelendirmeye ilişkin pratik temel bilgileri algoritmalar, ipuçları, tablolar ve listeler ile sunan kısa ve kolay okunan bir kitaptır. Zorlu bir vaka ile karşılaşan hekimin ilk planda ne yapması ve nasıl davranması gerektiğini öğrenebileceği dinamik bir başvuru kaynağıdır.

Kılavuzun içeriğinde intihar ile ilişkili temel tanımlamalara ve temel epidemiyolojik verilere, intihar riski olan hastaya genel yaklaşım ilkelerine, intihar riskinin nasıl değerlendirileceğine, intihar davranışına müdahale tekniklerine, intihar davranışı ya da riski olan hastada belgelendirmenin nasıl yapılması gerektiğine ve konunun adli yönlerine yer verilmiştir.

Titizlikle ve özveri ile çalışarak bu kitabın hazırlanmasına katkı sağlayan alanında uzman yazarlarımıza ortaya koydukları bu özenli çalışma ve sabırları için teşekkür ederiz. **İntihar Davranışına Müdahale Kılavuzu**'nun, siz değerli okuyucularımızın intihar ile ilgili bilgi birikimlerini, becerilerini artırmasını; böylece riskli olguların erken dönemde tanınmasını, onlara yardım edilmesini, olası kayıpların önlenmesini sağlayarak hem hastalarımıza hem de intihar riski olan hastalara yardım etmeyi üstlenen tüm klinisyenlere yararlı olmasını umuyor ve diliyoruz.

Halise DEVRİMCİ ÖZGÜVEN, Gülin ÖZDAMAR ÜNAL

Kitap Yayın Yönetmenleri

1 İntihar Davranışı Olan Hastaya Yaklaşım İlkeleri

Deniz DENİZ ÖZTURAN

Giriş

İntihar kavramı kişinin kendi yaşamını kendisinin sonlandırmasına yönelik düşünceleri, girişimleri ve tamamlanmış intiharları kapsamaktadır. Bu geniş kavram içerisinde intihar düşüncesi bireyin kendini öldürme yönündeki düşünceleri ve bu amaç için yaptığı planları; intihar girişimi kendini öldürme amacıyla gösterdiği davranışları, tamamlanmış intihar ise ölümle sonuçlanmış olayları tanımlamaktadır (Eskin 2012). İntihar düşüncesi ya da davranışı olan bir birey ile görüşür ve intihar riskini değerlendirirken uyulması gereken kurallar ve ilkeler vardır (Perlman ve ark. 2011, Granello 2010). Rehberin bu bölümünde bunlar ele alınacaktır.

Sorabilmek

İntihar düşüncesi ya da davranışı olan bir birey ile görüşürken ve ondaki intihar riskini değerlendirirken intihar düşüncelerini sorabilmek en önemli ilkedir. Bir hastaya intihar düşüncelerini sormak ve intihar davranışlarını açıkça konuşmak, görüşmeciden ya da hastadan kaynaklanan nedenlerle zor olabilmektedir (Özgüven ve Eskin 2019). İntiharı konuşmanın intihar düşüncesini artırabileceği ya da böyle bir düşüncesi olmayan kişinin aklına intihar düşünceleri getireceği konusunda önyargılar bulunmaktadır. Oysa **intiharı konuşmak intihar düşüncesini artırmaz**. Yakın zamanda yapılan bir meta-analiz çalışmasında intihar niyetinin sorulmasının intihar riskini artırmadığı, az da olsa azalmasında faydası olduğu gösterilmiştir (Blades ve ark. 2018). Ulusal Ruh Sağlığı Enstitüsü intiharı önleme programının bir parçası olarak intihar düşüncelerini doğrudan sormayı önermektedir (NIMH 2019).

Hastayla terapötik ilişki kurmak

İntihar riski değerlendirmesinde kişi ile terapötik ilişki kurmak birincil ilkedir (APA 2003). Bu ilişki **aktif dinleme, güven, saygı, içtenlik, empati ve kişinin endişelerine cevap verme** ilkeleri üzerine kurulmalıdır (Morales ve ark. 2020). Hasta